

POSTANOWIENIE

Dnia 3 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **J.P.**
po rozpoznaniu w Izbie Karnej,
na posiedzeniu w dniu 3 sierpnia 2023 r.
wniosku pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych
o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Adama Rocha, Ryszarda Witkowskiego,
Pawła Kołodziejskiego,
od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt III KK 623/22,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 i 4 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Adama Rocha,
Ryszarda Witkowskiego, Pawła Kołodziejskiego od udziału w
rozpoznaniu sprawy o sygn. akt III KK 623/22.**

UZASADNIENIE

W sprawie J.P. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 23 czerwca 2022 r., sygn. akt II Ka 418/21, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 14 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 459/20.

Sprawa została skierowana na rozprawę i do jej rozpoznania wyznaczono: SSN Ryszarda Witkowskiego (przewodniczący), SSN Pawła Kołodziejskiego oraz SSN Adama Rocha (sprawozdawca). Wyznaczono też termin rozprawy kasacyjnej na dzień 12 lipca 2023 r.

W dniu 5 lipca 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych o wyłączenie od udziału w rozpoznaniu sprawy wszystkich trzech sędziów wyznaczonych do składu orzekającego. W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik podniósł, co do każdego z sędziów, których ten dotyczy, że zostali oni powołani do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3). W kontekście tego faktu powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, podnosząc, że sąd z udziałem osób powołanych w ww. procedurze nie jest sądem należycie obsadzonym, nie jest sądem bezstronnym i niezależnym oraz rozpoznanie przez niego sprawy narusza prawo strony do rzetelnego procesu sądowego. Dodatkowo, w stosunku do SSN Adama Rocha i SSN Ryszarda Witkowskiego wnioskodawca podkreślił okoliczność, że zostali oni pierwotnie nominowani do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, organu administracyjnie powiązanego z Sądem Najwyższym, jednak od niego odrębnego, a ich przejście do orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego nastąpiło na mocy decyzji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, co również ma uzasadniać twierdzenie o braku instytucjonalnej bezstronności tych sędziów. Dodatkowo, w odniesieniu do wszystkich trzech sędziów, wnioskodawca podniósł, że przed nominacją wykonywali oni zawód prokuratora, a więc nie mają doświadczenia w orzekaniu, a co za tym idzie, ich udział w sprawie nie daje gwarancji jej prawidłowego rozpoznania.

Na skutek wniosku pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych o wyłączenie sędziów, zarządzeniem Przewodniczącego składu orzekającego – SSN Ryszarda Witkowskiego z dnia 7 lipca 2023 r. zdjęto sprawę z wokandy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek jest zasadny, dlatego też należało wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Adama Rocha, Ryszarda Witkowskiego, Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt III KK 623/22.

Wniosek należało uwzględnić z uwagi na konieczność zapewnienia stronie postępowania karnego dostępu do niezależnego i bezstronnego sądu,

ustanowionego ustawą. Sąd Najwyższy, na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz.U. 2023, poz. 1093 ze zm.; dalej: ustawa o SN), pozostaje związany uchwałą trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110- 1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), gdzie stwierdzono, że: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)”. Cytowana uchwała z mocy prawa ma moc zasady prawnej, co oznacza, że jest nią związany każdy skład Sądu Najwyższego, dopóki nie nastąpi odstępianie od niej, określone w art. 88 ust. 2 ustawy o SN. Do dnia rozpoznania niniejszej sprawy takie odstępianie nie nastąpiło, co oznacza, że zachowuje ona moc obowiązującą. Wynikającego z uchwały trzech Izb stanu rzeczy nie zmieniło również orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r. (sygn. akt U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61; Dz. U. 2020, poz. 376). Argumenty na rzecz tej tezy zostały obszernie zreferowane m.in.: w postanowieniach Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; z dnia 6 lipca 2023 r., IV KO 14/23; czy w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/23, a Sąd Najwyższy orzekający w sprawie niniejszej je podziela.

Stanowisko zawarte w uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego zostało następnie potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22), a także jest aprobowane w kolejnych orzeczeniach (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNP 2022, z. 10, poz. 95; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2023 r., I KK 240/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2021 r., II KO 30/21).

Ponadto, zgodnie z wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* (skarga nr 43447/19), interpretującym standard „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw

człowieka i podstawowych wolności (dalej: „EKPC”, „Konwencja”), udział w procesie powoływania sędziów Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym w ww. trybie (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) powoduje, że sąd z udziałem tak powołanego sędziego, nie stanowi w konkretnej sprawie niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC (pkt 284 – szerzej w tym zakresie m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; stanowisko potwierdzone także w wyroku ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19 oraz wyroku ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20). W związku z powyższym trzeba stwierdzić, że rozpoznanie sprawy kasacyjnej w składzie orzekającym objętym wnioskiem o wyłączenie sędziów, mogłoby skutkować wniesieniem skutecznej skargi przeciwko Polsce do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i zasądzeniem przez ten Trybunał zadośćuczynienia na rzecz skarżących. Zatem także obowiązek zapobiegania wydawaniu przez ETPCz wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji skłania do uznania za zasadny wniosku pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych o wyłączenie ww. sędziów od orzekania w sprawie kasacyjnej o sygn. III KK 623/22. Sąd Najwyższy dostrzega, że *verba legis* art. 6 ust. 1 EKPC w sprawie karnej gwarantuje prawo do sądu bezstronnego, niezależnego i ustanowionego ustawą oskarżonemu, a nie pokrzywdzonemu. Jednak z utrwalonego orzecznictwa ETPCz wynika, że jeżeli przedmiotem postępowania karnego jest także dochodzenie roszczeń o charakterze cywilnym przez pokrzywdzonego, to może on powoływać się na gwarancje art. 6 ust. 1 EKPC przewidziane w tym przepisie dla spraw cywilnych (por. m.in. wyrok ETPCz (Wielka Izba) z dnia 12 lutego 2004 r., w sprawie *Perez p. Francji*, skarga nr 47287/99, pkt 57-72).

Powyższa argumentacja odnosi się do sędziów: Ryszarda Witkowskiego, Adama Rocha, Pawła Kołodziejskiego, którzy uzyskali rekomendację Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie, o którym mowa powyżej. Dodatkowo sędziowie: Ryszard Witkowski i Adam Roch zostali pierwotnie powołani do orzekania w Izbie Dyscyplinarnej. Izba ta, choć była organem powiązanym

administracyjnie z Sądem Najwyższym, jednak sama nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym (por. uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/2020; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22; W. Wróbel, *Izba Dyscyplinarna jako sąd wyjątkowy w rozumieniu art. 175 ust. 2 Konstytucji RP*, Palestra 2019, nr 1-2, s. 17-33). Na taką ocenę statusu tej Izby pozawala także decyzja samego ustawodawcy, który ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022, poz. 1259) zlikwidował Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, a ponadto wskazał na możliwość wzruszenia wydanych przez nią prawomocnych orzeczeń (art. 18 wspomnianej ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r.). Wskazana okoliczność jedynie wzmacnia tezę, że skład Sądu Najwyższego z udziałem sędziów, którzy uprzednio orzekali w Izbie Dyscyplinarnej, nie został wyposażony w gwarancje strukturalnej niezależności i nie jest sądem ustanowionym ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się na nieprawidłowości przeniesienia sędziów orzekających uprzednio w Izbie Dyscyplinarnej do Izby Karnej Sądu Najwyższego, co nastąpiło z mocy decyzji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. W związku z tą procedurą wskazuje się, że Konstytucja RP nie przewiduje możliwości powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, czy też z mocy samej ustawy, zaś akt nominacji Prezydenta RP na stanowisko sędziego dokonywany jest w ramach określonego konkursu dotyczącego konkretnego rodzaju sądu. Osoba, która ubiegała się o stanowisko sędziego w danym sądzie, nie jest więc uprawniona do orzekania w innym rodzaju sądu (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2023 r., III KK 186/23, OSNK 2023, z. 5-6, poz. 30; podobnie: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2023 r., I KK 85/23 oraz z dnia 5 stycznia 2023 r., II KK 531/22). Wskazane w orzecznictwie wątpliwości co do sposobu przeniesienia dwóch Sędziów zlikwidowanej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego do Izby Karnej tego Sądu stanowią dodatkowy argument na rzecz tezy o zasadności wyłączenia od orzekania w tej sprawie tych Sędziów objętych wnioskiem pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych.

Z uwagi na powyższe argumenty należało uwzględnić wniosek i wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Adama Rocha, Ryszarda Witkowskiego, Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt III KK 623/22.

Niezależnie od powyższego trzeba podkreślić, że na aprobatę nie zasługuje ta część argumentacji wniosku, która odnosi się do braku doświadczenia orzeczniczego Sędziów, których dotyczy wniosek i przez to sugeruje brak gwarancji prawidłowego rozpoznania sprawy pod kątem merytorycznym. Wymogi, jakie musi spełniać osoba ubiegająca się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego klarownie określa ustawa o SN. Zgodnie z art. 30 § 1 pkt 8 tej ustawy, możliwe jest powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego także w przypadku, gdy kandydat wcześniej wykonywał inny zawód prawniczy, w tym prokuratora. Jednocześnie, niezależnie od powyższego, art. 30 § 1 pkt 6 ustawy o SN wymaga od kandydata wyróżniania się wysokim poziomem wiedzy prawniczej. Nie jest to przy tym nowa regulacja prawna, bowiem uzyskanie powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w związku z wcześniejszym stażem pracy na stanowisku prokuratora przewidywała także poprzednia ustawa o Sądzie Najwyższym (art. 22 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, t.j.: Dz. U. 2016, poz. 1254, ze zm.).

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

[as]

(TM)